

УДК 636.1.082

ВИКОРИСТАННЯ ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ПОРІД ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ

Ткачова І. В., к. с.-г. н.
Інститут тваринництва НААН

Стаття присвячена вивченню результатів використання жеребців-плідників вихідних та інших спортивних порід в селекційно-племінній роботі з українською верховою породою. Проаналізовано племінну кар'єру атестованих для племінного використання жеребців в кінних заводах з розведення української верхової породи. Жеребці оцінені за промірами, типом та екстер'єром, якістю потомства. Доведено позитивний вплив схрещування на селекційні ознаки коней української верхової породи.

Ключові слова: коні, порода, українська верхова, чистокровна верхова, тракененська, вестфальська, ганOVERська, ольденбургська, голштинська

Українська верхова порода створена шляхом складного відтворювального схрещування місцевих коней верхового типу з чистокровою верховою, тракененською, угорською, ганOVERською, орлово-ростопчинською і арабською. Протягом 70-річної селекційної роботи з формування і удосконалення породи використовувалась значна кількість плідників вихідних порід. Таким чином оригінальний тип української верхової породи сформований складними генотипами з різною часткою кровності усіх вихідних порід [1].

Чинною Інструкцією з бонітування племінних коней та попередньою програмою селекції української верхової породи передбачено чистопорідне розведення за лініями, з використанням для ввідного схрещування жеребців і маток вихідних порід, за умови їх відповідності типу української верхової породи [2-3].

З 2002 року запроваджена державна атестація плідників. Наказом Міністерства аграрної політики України № 237 від 20.08.2002 року було затверджене положення про атестацію жеребців-плідників для племінного використання. Згодом воно було доопрацьовано і об'єднано з положеннями стосовно інших видів тварин і на сьогодні діє «Положення про порядок проведення атестації та допуску до відтворення плідників для племінного використання», затверджене Наказом Міністерства аграрної політики України [4]. Цим положенням передбачено здійснювати комплексну оцінку якості плідників з метою визначення їх племінної цінності. Перша державна атестація жеребців для української верхової породи відбулася у 2004 році на базі ГССТЦ «Конепром» (м. Київ). Відтоді проводиться щорічна комісійна оцінка жеребців для племінного використання.

Метою роботи була оцінка результатів використання жеребців-плідників вихідних та інших спортивних порід для удосконалення коней української верхової породи.

Матеріали і методи досліджень. Матеріалом для досліджень слугували результати племінного використання жеребців-плідників, атестованих у період 2005-2013 років. Методи досліджень: зоотехнічні, статистичні. Обробку даних здійснювали статистичними методами з використанням програми BIOM.

Результати досліджень. За період, з якого було запроваджено державну атестацію жеребців-плідників (2005-2013 роки), для відтворення коней української вер-

хової породи атестовано 199 жеребців-плідників, у тому числі 128 – української верхової (64,3 %) та 71 (35,7 %) – інших верхових порід (табл. 1).

Не всі атестовані плідники ефективно використовуються, деякі плідники зовсім не задіяні у селекційному процесі, у деяких випадках атестовані жеребці після атестації виступають у кінному спорті і вилучаються з племінного використання. Динаміка використання імпортованих плідників має тенденцію до збільшення. Так, у 2005 році у паруванні були задіяні 9 жеребців західноєвропейських порід, або 18 % від усього поголів'я плідників. У 2010 році цей показник склав – 8 голів і 12,5 % від усього поголів'я. У 2013 році – 7 гол. і 12,5 %.

Серед жеребців вихідних порід більшість – вестфальської породи: Артіфекс, сір., 1999 (Ars Vivendi - Santara), народжений у Німеччині – переможець Гран Прі Чемпіонату та Кубку України, Кардинал, Консолідатор, Копперфільд, Купідон, Кайзер, Мун Рей – сини Корнета Оболенського – учасника Олімпійських ігор у Пекині 2008 року, сини Ланцера – переможця голштинського керунка, жеребця, що входить у десятку світових плідників верхових порід: Лейпциг, Лідо.

Таблиця 1

**Результати атестації жеребців-плідників
для племінного використання (2005-2013 рр.)**

№ з/п	Порода	Кількість, голів	%
1	Українська верхова	128	64,3
2	Тракененська	20	10,1
3	Вестфальська	18	9,1
4	Чистокровна верхова	13	6,5
5	ГанOVERська	8	4,0
6	Ольденбурзька	4	2,0
7	Голштинська	3	1,5
8	Бельгійська теплокровна	2	1,0
9	Арабська	1	0,5
10	Ахалтекинська	1	0,5
11	KWPN (голландська теплокровна)	1	0,5
Усього:		199	100,0

Крім жеребців вихідних порід до племінного використання в українській верховій породі з експериментальною метою були атестовані деякі жеребці інших верхових порід (ахалтекинської, ольденбурзької, бельгійської теплокровної та голландської теплокровної) на підставі обґрунтування їх племінної цінності, відповідності типу української верхової породи і високих показників спортивної робочої продуктивності.

В теперішньому маточному складі використовується 126 кобил, отриманих від використання жеребців вихідних та інших верхових порід, в тому числі від жеребців чистокровної верхової породи – 14 гол., тракененської – 40 гол., ганOVERської – 32 гол., вестфальської – 40 гол.

На 1.01.2014 р. у племінному складі суб'єктів племінної справи у тваринництві нараховувалось 10 атестованих і допущених до племінного використання в українській верховій породі жеребців-плідників інших верхових порід, в т.ч. ганOVERської

– 3 гол., чистокровної верхової – 2 гол., тракененської – 2 гол., вестфальської – 2 гол., KWPN (голландської теплокровної) – 1 гол. (табл. 2).

Через те, що більшість жеребців використовується недавно, оцінити їх потомство поки що можливо лише за типом, екстер'єром і промірами. Серед кращих плідників вихідних порід – ганOVERський Сандрос Діамант. Два його сини атестовані і увійшли у відтворювальний склад ТОВ «Харківський кінний завод», оцінені за типом, екстер'єром, промірами і спортивною роботоздатністю на 9 бал., дві доньки – у маточному складі кінного заводу, 1 кобила – у маточному складі філії «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України».

Таблиця 2

Перелік жеребців-плідників верхових порід, атестованих для племінного використання в українській верховій породі у сучасному племінному складі

Кличка	Походження	Суб'єкт племінної справи
ганOVERська		
Маркуззі, вор., 1992	Matcho - Lombardei	Ф. «Південний племконцентр» ДП «Конярство України»
Монако, вор., 2000	Matula – Walzerkoenigin	Ф. «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України»
Сандрос Діамант, т.-гн., 2001	Sandro Hit – German Diamant	Ф. «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України»
чистокровна верхова		
Ругон, т.-гн., 1999	Генерал - Ракша	Ф. «Новоолександрівський кінний завод № 64» ДП «Конярство України»
Самуд, вор., 1997	Карлеон – Парк Еппіл	Ф. «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України»
чистокровна арабська		
Гон, руд., 1996	Нармат - Герда	НФ ПрАТ «Райз-Максимко»
тракененська		
Барвінок, вор., 1998	Вензель 68 – Бесправная 4	СФГ «Світлана»
Хворост, т.-гн., 1998	Реаліст - Хлопчатка	СФГ «Світлана»
вестфальська		
Лакі Вей, гн., 2006	Сибірський Експрес – Луїза	Ф. «Деркульський кінний завод № 63» ДП «Конярство України»
Лідо, гн., 2002	Lancer II - Perpetua	ФО-П «Іксанова Т.С.»
KWPN		
Пан Ам, гн., 1997	Indostro - Helena	ФО-П Магепа В.В.

ГанOVERський жеребець Маркуззі використовувався у філії «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України» і філії «Південний племконцентр» ДП «Конярство України». Від нього отримано кілька дочок, що увійшли в маточний склад кінних заводів, у спорті його потомки видатних якостей не проявили. ГанOVERський Монако використовується у філії «Лозівський кінний завод № 124» ДП «Конярство України». З його дочок 2 увійшли в маточний склад кінного заводу і 2 - ТОВ «Харківський кінний завод».

Жеребець тракененської породи Барвінок оцінений за якістю потомства у 6 балів. У маточному складі СФГ «Світлана» використовується дві його доньки, які у

спорті не виступали. В цьому ж господарстві використовується тракененський Хворост. Один з його синів – Хохол – переможець етапу Кубка Президента у Процеві 2012 року.

Вестфальський жеребець Лідо – жеребець-плідник ФО-П «Іксанова Т. С.» Одеської області стабільно дає крупних, породних, екстер'єрних лошат, які вже почали стартувати у виїзді і конкурі. У маточному складі ТОВ «Вінницький кінний завод» використовується 5 його доньок.

Потомство дворічного віку, одержане від жеребця голландської теплокровної породи (KWPN) Пан Ама оцінено в середньому: жеребчики (n=3) – тип – 8,00 бал., екстер'єр – 7,67 бал, проміри – 9,17 бал.; кобили (n=3) – тип – 9 бал., екстер'єр – 7,33 бал, проміри – 9,83 бал.

Чистокровний верховий Ругон використовується обмежено на поголів'ї філії «Новоолександрівський кінний завод № 64» ДП «Конярство України». Мета його використання – одержати продовжувачів спорідненої групи Рауфбольда. Він та інші жеребці через невелику кількість потомків поки що не оцінені за якістю потомства.

Порівняння показників промірів свідчить (табл. 3), що жеребці-плідники української верхової породи переважають допущених до племінного використання жеребців інших порід за висотою в холці і обхватом грудей, кобили добираються у маточний склад практично однакового калібру.

Таблиця 3

Проміри коней відтворювального складу

Породна група	Біометричний показник	Проміри, см			
		висота в холці	коса довжина тулуба	обхват грудей	обхват п'ястка
жеребці					
Українська верхова (n=38)	M±m	169,2± 1,76	169,7± 1,68	195,7± 5,21	21,52± 0,67
	Cv, %	3,34	4,03	5,17	5,78
Інші верхові породи (n=11)	M±m	165,3± 1,46	166,5± 1,50	190,5± 1,73	20,73± 0,38
	Cv, %	2,93	3,00	3,02	6,14
кобили					
Українська верхова (n=533)	M±m	164,3± 1,87	164,9± 1,55	192,8± 4,12	20,69± 0,52
	Cv, %	3,42	3,64	4,33	5,05
Інші верхові породи (n=221)	M±m	165,5± 1,44	166,1± 2,23	192,2± 5,29	20,99± 0,71
	Cv, %	3,18	3,76	4,78	5,19

Висновки:

1. Аналіз племінного використання жеребців-плідників західноєвропейських порід для удосконалення коней української верхової породи доводить, що вони переважно позитивно впливають на селекційні ознаки потомства.

2. Зважаючи на обмежену кількість високоякісних жеребців-плідників української верхової породи та позитивний вплив плідників західноєвропейської селекції на потомство, доцільне подальше використання схрещування, за умови високої селекційної цінності плідників та відповідності їх типу української верхової породи.

Бібліографічний список

1 Волков Д. А. Українська верхова порода (монографія) / [Д. А. Волков, І. В. Ткачова, О. М. Латка, В. В. Кунець, В. О. Пересада, О. О. Корнієнко, С. В. Лютих, К. В. Гданська, В. І. Россоха, Т. М. Ковальова, Г. М. Тур]; за ред. І. В.Ткачової // Х.: Інститут тваринництва НААН, 2015. – 218 с.

2. Нормативно-практичне видання “Інструкція з бонітування племінних коней. Інструкція з ведення племінного обліку у конярстві” (м. Київ, затв. Наказом МАНУ № 364 від 15.10.2003 р.).

3. Мельник Ю. Ф. Програма селекції коней української верхової породи на 2003-2010 роки. Міністерство аграрної політики України. Корпорація «Конярство України» / [Ю. Ф. Мельник, Д. А. Волков, О. О. Новиков, та ін.] – К.: Аграрна наука, 2003 р. – 94 с.

4. Положення про порядок проведення атестації та допуску до відтворення плідників для племінного використання», затверджене Наказом Міністерства аграрної політики України № 720 від 20.12.2015 року із змінами і доповненнями, внесеними від 29.04.2010 року № 217.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЖЕРЕБЦОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИХ ПОРОД ДЛЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УКРАИНСКОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ

Ткачева И. В., Институт животноводства НААН

Статья посвящена изучению результатов использования жеребцов-производителей западноевропейских пород в селекционно-племенной работе с украинской верховой породой. Проанализирована племенная карьера аттестованных для племенного использования жеребцов в конных заводах по разведению украинской верховой породы. Жеребцы оценены по промерам, типу и экстерьеру, качеству потомства. Доказано положительное влияние скрещивания на селекционные признаки лошадей украинской верховой породы.

Ключевые слова: лошади, порода, украинская верховая, чистокровная верховая, тракененская, вестфальская, ганноверская, ольденбургская, гоштинская.

THE USE OF STALLIONS OF WESTERN EUROPEAN BREEDS FOR IMPROVEMENT OF UKRAINIAN WARBLOOD BREED

Tkachova I. V., Institute of animal sciences of NAAS

The article is devoted to the study of the results of the using of Western European breeds stallions in the breeding work with the Ukrainian warmblood breed. The breeding career of certified for breeding stallions at the breeding stud of Ukrainian riding breed were analyzed. Stallions were evaluated by measurements, type and exterior, offspring quality. The positive effect of crossing to the Ukrainian riding breeds selection traits was proved.

Key words: horses, breed, the Ukrainian riding horse, thoroughbred horse, Trakehner, Westphalian, Hanoverian, Oldenburg, Holstein.